

URZĄD STATYSTYCZNY W KRAKOWIE

Informacja sygnałna

Data opracowania - kwiecień 2006 r.

Kontakt: e-mail: sekretariatUSKRK@stat.gov.pl
tel. 012 415 38 84

Internet: <http://www.stat.gov.pl/urzedzy/krak>

Nr 7

CHARAKTERYSTYKA GOSPODARSTW ROLNYCH W WOJEWÓDZTWIE MAŁOPOLSKIM W 2005 R.

Opracowanie powstało na podstawie uogólnionych wyników 10% reprezentacyjnego badania użytkowania gruntów, powierzchni zasiewów, pogłowia zwierząt gospodarskich oraz charakterystyki gospodarstwa rolnego (kwestionariusz R-CzSR) przeprowadzonego w czerwcu 2005 r. i prezentuje charakterystykę gospodarstw rolnych województwa małopolskiego według różnorodnych kryteriów.

Według uogólnionych wyników reprezentacyjnego badania R-CzSR **liczba gospodarstw rolnych** w 2005 roku w województwie małopolskim wynosiła 354378. Dominującym sposobem gospodarowania w województwie małopolskim były **gospodarstwa indywidualne**, których w 2005 roku było 354169 (łącznie z właścicielami zwierząt gospodarskich). Gospodarstw stanowiących własność osób prawnych było 209, w tym 66 należało do sektora publicznego. W porównaniu z wynikami Powszechnego Spisu Rolnego 2002 (PSR 2002) liczba gospodarstw rolnych zmniejszyła się o 5,2% (w Polsce o 6,8%). Gospodarstwa indywidualne zajmowały 689310 ha użytków rolnych, co stanowiło 97,2% całej powierzchni użytków rolnych w Małopolsce. Była to powierzchnia mniejsza od ustalonej dla PSR 2002 o 9,1%. Średnia wielkość gospodarstwa indywidualnego wynosiła 2,44 ha (w Polsce 5,86 ha), co dawało Małopolsce ostatnią lokatę w kraju w zakresie tej cechy. Średnia powierzchnia użytków rolnych w jednym gospodarstwie indywidualnym województwa małopolskiego wynosiła tylko 1,95 ha i także w zakresie tej cechy była to 16 lokata na 16 województw (w Polsce przeciętna powierzchnia użytków rolnych w gospodarstwach indywidualnych wynosiła 5,13 ha).

Działalność rolniczą prowadziło w Małopolsce 312695 gospodarstw indywidualnych, tj. 88,3% ogólnej ich liczby. Odpowiedni wskaźnik dla Polski wynosił 90,6%. Wśród gospodarstw osób prawnych sektora prywatnego działalność rolniczą prowadziło 82,5%, a wśród gospodarstw osób prawnych sektora publicznego działalność rolniczą prowadziło 60,6% gospodarstw (w Polsce 67,0%). Najwyższy udział gospodarstw indywidualnych nieprowadzących działalności rolniczej był w grupie gospodarstw najmniejszych, poniżej 1 ha UR i wynosił 21,0% (w Polsce 17,8%). Najmniej takich gospodarstw było w grupie obszarowej powyżej 20 ha UR - zaledwie 0,5% (w Polsce 0,4%).

Blisko 7% gospodarstw indywidualnych w województwie małopolskim **prowadziło działalność inną niż rolnicza** (w Polsce tylko 5,4%). Prawie 17% spośród nich prowadziło działalność usługową z wykorzystaniem własnego sprzętu rolniczego (w kraju 23,3%). Ponad 11% zajmowało się agroturystyką i wynajmem pokoi we własnym gospodarstwie (w kraju było to tylko 6,8%). Przetwórstwem produktów rolnych zajmowało się 9,6% gospodarstw spośród prowadzących działalność pozarolniczą (w kraju znacznie mniej, bo 3,9%), a przetwórstwem drewna 9,8% (w Polsce 6,8%).

Tylko 29,7% kierujących gospodarstwami indywidualnymi posiadało **wykształcenie rolnicze lub kurs rolniczy** (w Polsce średnio 38,5%), a 65,2% wśród nich miało ukończony zaledwie kurs rolniczy (w Polsce 57,7%). Średnim lub wyższym wykształceniem rolniczym legitymowało się 14,4% wśród posiadających wykształcenie rolnicze, czyli 4,3% ogółu kierujących gospodarstwami indywidualnymi (w Polsce odpowiednio 19,6% i 7,6%). W grupie gospodarstw największych, o powierzchni użytków rolnych powyżej 100 ha wykształceniem rolniczym średnim lub wyższym legitymowało się aż 46,2% kierujących posiadających wykształcenie rolnicze (w Polsce 54,4%), a wśród najliczniejszych gospodarstw, o powierzchni użytków rolnych poniżej 1 ha, wykształcenie

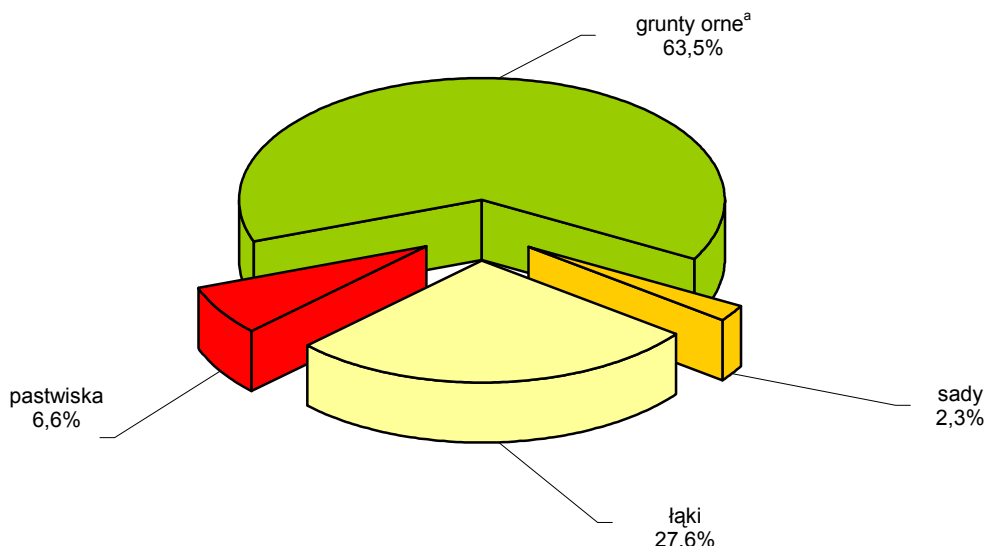
rolnicze średnie lub wyższe odnotowano u 18,6% kierujących posiadających wykształcenie rolnicze. W gospodarstwach będących własnością osób prawnych wykształcenie rolnicze posiadało 62,0% kierujących, aż 80,6% spośród nich ukończyło średnią lub wyższą szkołę rolniczą, a tylko 18,4% kurs rolniczy.

Ponad 37% gospodarstw małopolskich prowadzonych było przez tę samą osobę przez 21 lat i więcej. Jest to tendencja zbieżna z ogólnopolską - w kraju wskaźnik ten wynosi 36,8%.

Podczas badania 69,9 tys. (22,3%) użytkowników małopolskich gospodarstw zadeklarowało, że w ciągu ostatnich 5 lat korzystało z usług podmiotów zajmujących się **doradztwem rolniczym** (w Polsce 23,7%). Odsetek ten wzrastał od 5,2% w grupie gospodarstw najmniejszych (do 1 ha) do ponad 50% od grupy 5-10 ha i osiągnął najwyższą wielkość, 69,0%, w grupie gospodarstw o powierzchni użytków rolnych powyżej 15 ha.

Użytki rolne stanowiły 79,4% ogólnej powierzchni gospodarstw rolnych w województwie małopolskim (w Polsce 86,7%), a w gospodarstwach indywidualnych odsetek ten wynosił 79,6% (w kraju 87,6%). **Odłogi i ugory** stanowiły 11,0% gruntów ornych (GO) w gospodarstwach indywidualnych, natomiast średnio w Polsce udział odłogów i ugorów wynosił tylko 6,7% powierzchni gruntów ornych gospodarstw indywidualnych.

UDZIAŁ POWIERZCHNI POSZCZEGÓLNYCH GRUP UŻYTKÓW ROLNYCH W OGÓLNEJ POWIERZCHNI UŻYTKÓW ROLNYCH W GOSPODARSTWACH INDYWIDUALNYCH

^a W tym odłogi i ugory 7,0%.

Ponad 278 tys. gospodarstw indywidualnych w Małopolsce, tj. 89,0% spośród wszystkich prowadzących działalność rolniczą, posiadało powierzchnie **pod zasiewami** (w Polsce 92,0%). Średnio na jedno gospodarstwo przypadało 1,40 ha powierzchni zasianej. W Polsce wskaźnik ten był trzykrotnie wyższy i wynosił 4,39 ha.

Wyniki badania R-CzSR w 2005 roku wykazały w rolnictwie województwa małopolskiego istotne **zmiany w zakresie struktury użytkowania i zasiewów** w stosunku do roku 2002. Zmniejszyła się powierzchnia:

- ♦ użytków rolnych ogółem o 74,4 tys. ha, tj. o 9,5% (w Polsce o 5,9%),
- ♦ gruntów ornych o 30,8 tys. ha, tj. o 5,9% (w Polsce o 6,5%),
- ♦ łąk trwałych o 5,0 tys. ha, tj. o 2,6% (w Polsce o 0,1%),
- ♦ pastwisk trwałych o 2,4 tys. ha, tj. o 4,8% (w Polsce o 16,7%),
- ♦ uprawy zbóż i roślin zbożowych o 797 ha, tj. o 0,3% (w Polsce wzrost o 0,4%),
- ♦ uprawy ziemniaków o 14209 ha, tj. o 22,4% (w Polsce o 26,8%).

Wzrosła natomiast w stosunku do roku 2002 powierzchnia sadów o 2,3 tys. ha, tj. o 17,0% (w Polsce o 8,6%) i całkowita powierzchnia zasiewów o 18,7 tys. ha, tj. 4,9% (w Polsce o 4,0%).

Najliczniejsze były w Małopolsce najmniejsze gospodarstwa indywidualne, z grupy obszarowej poniżej 1 ha użytków rolnych. Stanowiły one 45% wszystkich gospodarstw w województwie (w Polsce 34,7%). Gospodarstwa o powierzchni UR 1-2 ha stanowiły 22,5% (w Polsce 16,4%), gospodarstwa z grupy obszarowej 2-3 ha oraz 3-5 ha UR stanowiły odpowiednio 12,8% i 12,1% (w Polsce 9,5% i 12,0%). Gospodarstwa o powierzchni 5-10 ha UR obejmowały 6,2% ogólnej liczby gospodarstw indywidualnych (w Polsce 14,2%), gospodarstwa liczące 10-15 ha UR stanowiły tylko 0,9% (w Polsce 6,1%), a gospodarstwa o powierzchni użytków rolnych 15-20 ha i gospodarstwa największe, o powierzchni powyżej 20 ha użytków rolnych obejmowały po 0,3% ogólnej liczby gospodarstw, podczas gdy średnio w kraju odsetki te wynosiły 2,8% i 4,3%.

TABL.1 POWIERZCHNIA ZASIEWÓW, LICZBA INDYWIDUALNYCH GOSPODARSTW ROLNYCH PROWADZĄCYCH UPRAWY ORAZ ŚREDNIA POWIERZCHNIA ZASIEWÓW

Grupy obszarowe powierzchni użytków rolnych w ha	Powierzchnia zasiewów w ha	Udział w ogólnej powierzchni zasiewów w %	Liczba gospodarstw prowadzących uprawy	Udział w ogólnej liczbie gospodarstw prowadzących uprawy w %	Średnia powierzchnia zasiewów w 1 gospodarstwie w ha
Ogółem	389330	100,0	278293	100,0	1,40
do 1	29792	7,6	106997	38,5	0,28
1 - 2	57200	14,7	66352	23,8	0,86
2 - 3	53156	13,7	39388	14,2	1,35
3 - 5	92822	23,8	39820	14,3	2,33
5 - 10	90040	23,1	20844	7,5	4,32
10 - 15	27154	7,0	3172	1,1	8,56
15 - 20	11148	2,9	841	0,3	13,26
20 i więcej	28018	7,2	879	0,3	31,87

Uprawę zbóż prowadziło w województwie małopolskim 185,4 tys. gospodarstw indywidualnych, tj. 59,3% wszystkich gospodarstw indywidualnych prowadzących działalność rolniczą. Uprawy roślin zbożowych stanowiły 63,5% ogólnej powierzchni zasiewów w województwie, podczas gdy w kraju odsetek ten wynosił 75,5%. Przeciętnie w jednym gospodarstwie rośliny zbożowe uprawiano na powierzchni zaledwie 1,33 ha (w Polsce na 4,46 ha). Ponad 111 tys. gospodarstw (60,0% gospodarstw posiadających uprawy roślin zbożowych) uprawiało je na powierzchni nieprzekraczającej 1 ha (w Polsce tylko 31,3%). Najwięcej takich gospodarstw było oczywiście w grupach obszarowych 0-1 ha UR i 1-2 ha UR. Plantacje towarowe zbóż, o powierzchni przekraczającej 5 ha upraw w jednym gospodarstwie, prowadziło tylko 6,7 tys. małopolskich gospodarstw, czyli zaledwie 3,6% spośród uprawiających zboża (w kraju ten odsetek był znaczny i wynosił ponad 25%).

Uprawę ziemniaków prowadziło 200,9 tys. gospodarstw indywidualnych, tj. 64,2% wszystkich gospodarstw indywidualnych prowadzących działalność rolniczą na łącznej powierzchni 49,0 tys. ha. Uprawy ziemniaków zajmowały 12,6% ogólnej powierzchni zasiewów w województwie (to druga lokata w zakresie tej cechy w kraju); w Polsce udział ziemniaków w całej powierzchni zasiewów wynosił tylko 5,8%. Jedno małopolskie gospodarstwo uprawiało ziemniaki średnio na powierzchni zaledwie 24 arów (w Polsce na 42 arach). Uprawą ziemniaków zajmowały się przede wszystkim małe i średnie gospodarstwa indywidualne, o powierzchni użytków rolnych do 5 ha. Skupiały one aż 72,7% wszystkich upraw ziemniaków, w tym gospodarstwa poniżej 1 ha UR 13,2% (w Polsce odpowiednio 33,6% i 6,5%). W gospodarstwach dużych, o powierzchni powyżej 20 ha UR, było zlokalizowane tylko 1,6% powierzchni upraw ziemniaków (w Polsce ponad 20%).

Uprawę strączkowych jadalnych prowadziło 5,1 tys. gospodarstw indywidualnych, tj. 1,6% wszystkich gospodarstw indywidualnych prowadzących działalność rolniczą. na łącznej powierzchni

1330 ha. Powierzchnia tych upraw stanowiła 0,3% ogólnej powierzchni zasiewów w województwie i był to taki sam udział w ogólnej powierzchni upraw jak średnio w kraju. Jednak w Małopolsce przeciętne gospodarstwo uprawiało strączkowe na powierzchni zaledwie 26 arów, gdy w kraju przeciętnie na 90 arach. Uprawą strączkowych zajmowały się przede wszystkim małe i średnie gospodarstwa indywidualne, o powierzchni użytków rolnych do 5 ha. Stanowiły one 75,4% wszystkich gospodarstw uprawiających strączkowe jadalne (w kraju wskaźnik ten wynosił 47,2%).

Uprawy przemysłowe w gospodarstwach indywidualnych prowadziło tylko 2 tys. gospodarstw na powierzchni 4,1 tys. ha. Uprawy roślin przemysłowych stanowiły zaledwie 1,1% ogólnej powierzchni zasiewów w województwie (ostatnia lokata w kraju), podczas gdy w kraju udział ten wynosił 6,0%. Przeciętna powierzchnia plantacji roślin przemysłowych wynosiła w województwie małopolskim tylko 1,87 ha (w Polsce 4,43 ha). W zaledwie 168 małopolskich gospodarstwach o powierzchni użytków rolnych powyżej 20 ha skupiona była jedna trzecia całej powierzchni uprawy roślin przemysłowych. W 1051 małych gospodarstwach, o powierzchni do 5 ha użytków rolnych, także uprawiano blisko jedną trzecią wszystkich roślin przemysłowych.

Powierzchnię 16,4 tys. ha pod **warzywami gruntowymi**, jaką zajmowały gospodarstwa indywidualne uprawiało 49,1 tys. gospodarstw. Średnio na jedno z tych gospodarstw przypadało 33 ary powierzchni pod warzywami (w Polsce 43 ary). W Małopolsce uprawą warzyw zajmowały się głównie gospodarstwa z grup obszarowych 3-10 ha UR. Stanowiły one, co prawda, tylko jedną czwartą liczby gospodarstw zajmujących się produkcją warzyw gruntowych, ale prowadziły tę działalność na powierzchni 9,1 tys. ha stanowiącej ponad 55% ogólnej powierzchni przeznaczonej pod uprawę warzyw. Blisko połowa (48,8%) gospodarstw zajmujących się uprawą warzyw to gospodarstwa z najmniejszej grupy obszarowej, poniżej 1 ha UR. Uprawiały one warzywa na symbolicznej powierzchni - średnio 7 arów. W Polsce odsetek tych gospodarstw wynosił 27,0% a przeciętna powierzchnia upraw warzyw gruntowych również była niewielka i wynosiła 9 arów. Tylko 4,4 tys. gospodarstw (8,9% posiadających warzywa gruntowe) uprawiało je na powierzchni większej niż 1 ha (średnio na 2,78 ha). W kraju odsetek ten był zbliżony i wynosił 9,9%, a średnia plantacja w tej grupie zajmowała powierzchnię 3,29 ha.

Sady posiadało 42,0 tys. gospodarstw, czyli 13,4% prowadzących w województwie małopolskim działalność rolniczą. Przeciętna powierzchnia małopolskiego sadu wynosiła zaledwie 38 arów (w Polsce 98 arów). Powierzchnię w pełni towarową, ponad 2 ha sadów, posiadało tylko 3,3% gospodarstw, w których spis zarejestrował uprawy sadownicze (w kraju odsetek ten wynosił 12,0%), a przeciętna powierzchnia sadu w jednym takim gospodarstwie wynosiła 3,56 ha (w kraju 5,41 ha).

Uogólnione wyniki badania R-CzSR przeprowadzonego w czerwcu 2005 roku wykazały w rolnictwie województwa małopolskiego istotne zmiany w zakresie wielkości **pogłowia podstawowych gatunków zwierząt** w stosunku do roku 2002. Zmniejszyło się pogłowie:

- bydła o 12,3 tys. sztuk, tj. o 4,3% (w Polsce o 0,9%), w tym krowy o 13,8 tys. sztuk, tj. o 7,6% (w Polsce wzrost o 0,4%),
- trzoda chlewna o 17,9 tys. sztuk, tj. o 3,3% (w Polsce o 4,9%), w tym lochy o 3,9 tys. sztuk, tj. o 5,9% (w Polsce o 2,0%),
- konie o 2,7 tys. sztuk, tj. o 8,0% (w Polsce o 5,8%),
- kozy o 8,2 tys. sztuk, tj. o 32,8% (w Polsce o 28,6%).

Wzrosło natomiast w województwie małopolskim pogłowie owiec ogółem o 9,1 tys. sztuk, czyli o 10,9% w stosunku do stanu z roku 2002. W Polsce w tym okresie pogłowie owiec spadło o 5,7%.

Przeciętnie w województwie małopolskim na 1 gospodarstwo rolne przypadało w 2005 roku:

- bydła - 0,8 szt (w Polsce 2,0 szt), w tym krów - 0,5 szt (w Polsce 1,1 szt),
- trzody chlewnej - 1,5 szt (w Polsce 6,5 szt), w tym loch - 0,2 szt (w Polsce 0,7 szt),
- owiec - 0,3 szt (w Polsce 0,1 szt),
- koni - 0,1 szt (w Polsce 0,1 szt),
- drobiu ogółem - 21,5 szt (w Polsce 55,4 szt.), w tym drobiu kurzego - 18,7 szt (w Polsce 42,8 szt).

W 2005 roku udział pogłowia zwierząt gospodarskich w gospodarstwach indywidualnych w stosunku do całego pogłowia zwierząt był zdecydowanie dominujący i wynosił: dla stada bydła 98,0% (w Polsce 93,9%), dla trzody chlewnej 97,9% (w Polsce 90,6%), a dla owiec 98,8% (w Polsce 91,6%).

W indywidualnych gospodarstwach rolnych województwa małopolskiego największy odsetek pogłowia bydła i koni znajdował się w gospodarstwach o powierzchni użytków rolnych 3-5 ha, trzody chlewnej i owiec w gospodarstwach o powierzchni użytków rolnych 5-10 ha. W przypadku populacji drobiu kurzego i kóz największy odsetek pogłowia występował w gospodarstwach najmniejszych, o powierzchni użytków rolnych poniżej 1 ha.

TABL. 2 POGŁOWIE ZWIERZĄT W INDYWIDUALNYCH GOSPODARSTWACH ROLNYCH WEDŁUG GRUP OBSZAROWYCH UŻYTKÓW ROLNYCH

Grupy obszarowe powierzchni użytków rolnych w ha	Bydło	Trzoda chlewna	Owce	Konie	Kozy	Drób kurzy
	w odsetkach pogłowia ogółem					
Ogółem	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
do 1	3,0	1,8	9,7	3,0	28,5	22,8
1 - 2	13,3	6,2	17,2	15,2	25,5	19,3
2 - 3	16,3	10,3	16,2	17,6	17,6	17,2
3 - 5	28,3	21,9	18,5	34,8	17,7	18,8
5 - 10	25,8	30,7	21,4	21,7	8,8	11,0
10 - 15	7,1	11,6	5,6	3,3	0,7	1,8
15 - 20	2,5	5,3	2,8	1,0	0,1	1,1
20 i więcej	3,6	10,0	8,6	3,4	1,2	8,1

Chów bydła prowadziło 101,6 tys. małopolskich gospodarstw indywidualnych, tj. 32,5% wszystkich gospodarstw indywidualnych prowadzących działalność rolniczą (w Polsce 31,7%). Pogłowie bydła wynosiło w tych gospodarstwach 269,6 tys. sztuk i stanowiło 5,2% krajowego pogłowia skupionego w gospodarstwach indywidualnych. W grupie gospodarstw najmniejszych, o powierzchni UR poniżej 1 ha, bydło utrzymywało tylko 5,0% gospodarstw. Najwyższy (79,2%) odsetek gospodarstw utrzymujących bydło odnotowano w grupie gospodarstw o powierzchni UR 10-15 ha. Najwięcej bydła, ponad 28% całego pogłowia, utrzymywano w gospodarstwach o powierzchni UR 3-5 ha. Na 1 gospodarstwo utrzymujące bydło w województwie małopolskim przypadało średnio 2,7 sztuki (w Polsce 6,6 szt). Wśród gospodarstw utrzymujących bydło 67,0% posiadało zaledwie jedną lub dwie sztuki. Niespełna 3% utrzymywało 10 i więcej sztuk bydła (w Polsce odsetek ten wynosił 18,3%). Były to naturalnie przede wszystkim gospodarstwa o powierzchni powyżej 10 ha UR. W gospodarstwach hodujących jedną lub dwie krowy skupione było 35,7% małopolskiego pogłowia bydła (w Polsce 9,9%), natomiast w gospodarstwach o znacznej koncentracji pogłowia, czyli powyżej 10 sztuk na jedno gospodarstwo, skupiało się 15,6% pogłowia (w kraju ponad 63% pogłowia). Obsada bydła na 100 ha UR w gospodarstwach indywidualnych wynosiła 39,1 sztuk, co dawało Małopolsce 7 lokatę w kraju, przy średniej krajowej 36,8 szt.

Krowy utrzymywało 94,8 tys. gospodarstw indywidualnych, tj. 30,3% wszystkich gospodarstw indywidualnych prowadzących działalność rolniczą (w Polsce 29,5%). Pogłowie krów wynosiło w tych gospodarstwach 94,8 tys. sztuk, co stanowiło 13,0% krajowego pogłowia krów w gospodarstwach indywidualnych. Najwyższy odsetek gospodarstw utrzymujących krowy, wynoszący 77,5%, odnotowano w grupie gospodarstw o powierzchni 10-15 ha UR. Na 1 gospodarstwo utrzymujące krowy przypadało średnio 1,7 sztuki (w Polsce 3,7 szt). Zdecydowana większość, bo 86,5% gospodarstw indywidualnych utrzymujących krowy posiadało tylko jedną lub dwie sztuki. Gospodarstwa te skupiały blisko 64% całego pogłowia krów. Specjalistyczne gospodarstwa ukierunkowane na produkcję mleka, posiadające 10 i więcej sztuk krów, stanowiły zaledwie 0,8% wszystkich gospodarstw utrzymujących krowy, ale skupiały one blisko 7% pogłowia krów (w kraju odpowiednio 9,8% gospodarstw i 47,4% pogłowia krów). Obsada krów na 100 ha UR w gospodarstwach indywidualnych wynosiła 24,0 sztuk, co dało Małopolsce wysoką, trzecią lokatę w kraju w zakresie tej cechy, przy średniej krajowej 19,5 szt.

Chowem **trzody chlewnej** zajmowało się w województwie małopolskim 68,0 tys. gospodarstw indywidualnych, czyli 21,8% wszystkich gospodarstw indywidualnych prowadzących działalność rolniczą (w Polsce 28,3%). Pogłowie trzody chlewnej wynosiło w tych gospodarstwach 513,5 tys. sztuk, czyli tylko 3,2% krajowego pogłowia skupionego w gospodarstwach indywidualnych. Na 1 gospodarstwo utrzymujące trzodę chlewną przypadało średnio 7,5 sztuk (w Polsce 22,9 szt). Ponad połowa (53,9%) gospodarstw indywidualnych utrzymujących świnie posiadało tylko jedną lub dwie sztuki. Skupiały one zaledwie 10,5% całego pogłowia trzody chlewnej. Specjalistyczne gospodarstwa ukierunkowane na produkcję żywca, posiadające 50 i więcej sztuk trzody chlewnej stanowiły tylko 1,8% wszystkich gospodarstw utrzymujących trzodę, ale skupiały blisko 25% pogłowia trzody w Małopolsce (w kraju odpowiednio 10,2% gospodarstw i 57,6% pogłowia trzody). Największy udział wśród utrzymujących trzodę miały gospodarstwa o powierzchni 10-15 ha UR i 15-20 ha UR. Odpowiednio 66,2% i 63,7% spośród nich utrzymywało trzodę chlewną. Pogłowie trzody chlewnej na 100 ha GO w gospodarstwach indywidualnych wynosiło 117,3 sztuk, co dawało nam 10 lokatę w kraju przy średniej obsadzie dla Polski 150,2 szt.

Lochy utrzymywało i zajmowało się hodowlą trzody chlewnej 20,8 tys. gospodarstw indywidualnych, czyli 6,7% wszystkich gospodarstw indywidualnych prowadzących działalność rolniczą (w Polsce 17,1%). Pogłowie loch wynosiło w tych gospodarstwach 60,1 tys. sztuk, czyli zaledwie 3,5% krajowego pogłowia skupionego w gospodarstwach indywidualnych. Na 1 gospodarstwo utrzymujące lochy przypadało średnio 2,9 sztuki (w Polsce 4,0 szt). Blisko 65% gospodarstw indywidualnych utrzymujących lochy posiadało tylko jedną lub dwie sztuki. Skupiały one 31,7% pogłowia loch (w Polsce 57,8% gospodarstw i 20,6% pogłowia). Gospodarstwa bardziej ukierunkowane na hodowlę trzody, posiadające 3-9 sztuk loch stanowiły 31,9% wszystkich gospodarstw utrzymujących lochy i skupiały blisko połowę pogłowia loch w Małopolsce (w kraju odpowiednio 34,5% gospodarstw i 38,9% pogłowia loch). Gospodarstwa wyspecjalizowane w hodowli, posiadające 10 i więcej sztuk loch stanowiły zaledwie 3,5% wszystkich gospodarstw utrzymujących lochy i skupiały blisko 21% pogłowia loch (dane krajowe odpowiednio: 7,8% gospodarstw i 40,6% loch). Obsada loch na 100 ha GO w gospodarstwach indywidualnych wynosiła 13,7 sztuk, co dało województwu małopolskiemu siódmą lokatę w kraju.

Chów **koni** prowadziło 22,2 tys. gospodarstw indywidualnych, tj. 7,1% wszystkich gospodarstw indywidualnych prowadzących działalność rolniczą (w Polsce 6,4%). Pogłowie koni było liczne i wynosiło 30,2 tys. sztuk, czyli 10,0% krajowego pogłowia skupionego w gospodarstwach indywidualnych. Średnio na jedno gospodarstwo utrzymujące konie przypadało 1,4 sztuki (w Polsce 1,9 szt). Ponad 81% gospodarstw utrzymujących konie posiadało tylko jednego konia i gospodarstwa „jednokonne” skupiały prawie 60% pogłowia koni (w Polsce odpowiednio 66,2% gospodarstw i 34,7% pogłowia). Pogłowie koni na 100 ha UR w gospodarstwach indywidualnych wynosiło 4,6 sztuki, co dało nam pierwszą lokatę w kraju przed województwem podkarpackim (3,8 szt) przy średniej krajowej 2,2 szt.

Owce stanowią nadal małopolską specjalność produkcji zwierzęcej. Pogłowie owiec w województwie wynosiło 92,9 tys. sztuk, z czego 98,8% w gospodarstwach indywidualnych. W Małopolsce skupiło się zatem 28,5% krajowego pogłowia tego gatunku. Chów owiec prowadziło 6,0 tys. gospodarstw indywidualnych, czyli 1,9% gospodarstw prowadzących działalność rolniczą (w Polsce zaledwie 0,6%). Średnio na jedno gospodarstwo utrzymujące owce przypadało w Małopolsce 15,3 sztuk (w Polsce 18,6 szt). Wśród gospodarstw utrzymujących owce, co trzecie posiadało tylko 1-4 sztuk tych zwierząt, ponad 20% gospodarstw posiadało 5-9 sztuk owiec. W 46,0% gospodarstw utrzymujących ten gatunek zwierząt było 10 i więcej sztuk owiec i te gospodarstwa skupiały ponad 86% pogłowia (w kraju odpowiednio 38,8% gospodarstw i 87,1% pogłowia owiec). Pogłowie owiec na 100 ha UR w gospodarstwach indywidualnych wynosiło 13,3 sztuk, co dawało nam oczywiście pierwszą lokatę w kraju, przed województwem śląskim (4,4 szt) przy średniej dla kraju 2,1 szt/100 ha UR.

Kozy utrzymywane w województwie małopolskim również stanowią istotną część krajowego pogłowia - ponad 12%, co daje nam pierwszą lokatę w kraju w zakresie liczebności pogłowia. Chów kóz prowadziło 8,4 tys. gospodarstw indywidualnych, czyli 2,7% wszystkich gospodarstw indywidualnych prowadzących działalność rolniczą (w Polsce 2,0%). Średnio na jedno gospodarstwo utrzymujące kozy przypadały w Małopolsce 2 sztuki (w Polsce 2,7 szt). Wśród gospodarstw utrzymujących kozy blisko 54% mieściło się w grupach obszarowych poniżej 2 ha UR, a spośród

największych gospodarstw, powyżej 20 ha UR kozy utrzymywało tylko 1,8%. Pogłowie kóz na 100 ha UR wynosiło 2,53 szt, co dało nam drugą lokatę za województwem śląskim (3,00 szt) przy średniej dla kraju zaledwie 0,99 szt/100 ha UR.

Drób kurzy utrzymywało 173,7 tys. gospodarstw indywidualnych, tj. 55,5% wszystkich gospodarstw indywidualnych prowadzących działalność rolniczą (w Polsce 52,3%). Pogłowie drobiu kurzego wynosiło w tych gospodarstwach 6,6 mln sztuk, czyli 5,7% krajowego pogłowia skupionego w gospodarstwach indywidualnych. Średnio na jedno gospodarstwo utrzymujące ten gatunek przypadało 38 sztuk (w Polsce 90 szt). W 91,5% gospodarstw utrzymujących drób kurzy był to chów przydomowy w ilości nieprzekraczającej 50 sztuk. Gospodarstwa te skupiały łącznie 39,2% pogłowia (w Polsce odpowiednio 87,9% gospodarstw i 18,0% pogłowia). Ponad 500 sztuk drobiu zarejestrowano w 0,1% gospodarstw, ale skupiały one 46,7% całego pogłowia drobiu kurzego (w kraju 0,3% gospodarstw i 72,5% pogłowia). Pogłowie drobiu kurzego na 100 ha GO w gospodarstwach indywidualnych wynosiło 1701 sztuk, co dawało nam wysoką 3 lokatę w kraju, po województwie wielkopolskim (2047 szt) i śląskim (1911 szt), przy średniej dla Polski 1266 szt/100 ha GO.

Ciągniki rolnicze posiadało 106,4 tys. gospodarstw indywidualnych w województwie małopolskim, czyli 34,0% wszystkich gospodarstw prowadzących działalność rolniczą (w Polsce 44,7%). Na 1 ciągnik rolniczy przypadało 5,9 ha UR (w Polsce 9,9 ha). Na 100 gospodarstw przypadało prawie 33 sztuki ciągników (w Polsce 51 sztuk). Udział gospodarstw posiadających ciągniki rolnicze wzrastał proporcjonalnie do wzrostu powierzchni ich użytków rolnych. W grupie gospodarstw o powierzchni 0-1 ha użytków rolnych ciągniki rolnicze posiadało tylko 6,3% gospodarstw, w grupie 1-2 ha 30,6% gospodarstw, w grupie 2-3 ha 50,7% gospodarstw, w grupie 3-5 ha UR 70,8% gospodarstw, w grupie 5-10 ha UR 87,8% gospodarstw, w grupie 10-15 ha UR 95,7% gospodarstw, a najwyższy wskaźnik w województwie, 96,6% gospodarstw posiadających ciągniki rolnicze wystąpił w grupie obszarowej powyżej 20 ha UR. Gospodarstwa małopolskie posiadają ciągniki raczej średniej mocy - 75% z nich nie przekraczało mocy silnika 40 kW (w Polsce wskaźnik ten wynosił 61,5%). Mamy najwięcej w kraju ciągników najłagodniejszych, o mocy silnika do 15 kW (13,0 tys. sztuk, czyli 25,2% wszystkich ciągników o tej mocy silnika w Polsce).

W 2005 roku spisano 12 typów **maszyn i urządzeń rolniczych**, w które wyposażone było 87,4 tys. gospodarstw indywidualnych, czyli 27,9% ogółu gospodarstw indywidualnych (w Polsce 51,8% gospodarstw indywidualnych). Największy odsetek gospodarstw wyposażonych w maszyny był w grupie obszarowej powyżej 10 ha - 95,2%, w grupie 5 - 10 ha UR 84,8%, w grupie 2 - 5 ha UR 51,0%, 18,7% w grupie 1 - 2 ha UR i wreszcie tylko 5,4% w grupie gospodarstw najmniejszych, poniżej 1 ha UR.

W gospodarstwach indywidualnych województwa małopolskiego spisano 7,3 tys. kombajnów zbożowych, co stanowiło 5,0% ogólnej liczby tych urządzeń w kraju, 4,4 tys. kombajnów ziemniaczanych (5,0% tych maszyn w kraju) i wreszcie 317 kombajnów buraczanych, co stanowiło zaledwie 0,9 % wszystkich kombajnów buraczanych w kraju.

TABL.3 WYBRANE MASZYNY W PRZELICZENIU NA POWIERZCHNIĘ UPRAW ROLNYCH WEDŁUG GRUP OBSZAROWYCH UŻYTKÓW ROLNYCH W GOSPODARSTWACH INDYWIDUALNYCH PROWADZĄCYCH DZIAŁALNOŚĆ ROLNICZĄ

Grupy obszarowe powierzchni użytków rolnych w ha	Ciągniki na 100 ha UR	Kombajny zbożowe na 100 ha upraw zbóż i rzepaku	Kombajny do zbioru buraków na 100 ha upraw buraków	Kombajny do zbioru ziemniaków	Kopaczki do zbioru ziemniaków	Sadzarki do ziemniaków
				na 100 ha upraw ziemniaków		
w sztukach						
Ogółem	17,5	2,9	23,5	9,0	92,0	64,5
do 1	15,1	0,8	-	0,2	24,3	6,8
1 - 2	21,7	0,4	-	0,1	73,2	30,0
2 - 5	20,3	2,4	5,3	4,7	116,2	73,7
5 - 10	15,8	4,6	53,6	21,5	115,9	110,2

TABL.3 WYBRANE MASZYNY W PRZELICZENIU NA POWIERZCHNIĘ UPRAW ROLNYCH WEDŁUG GRUP OBSZAROWYCH UŻYTKÓW ROLNYCH W GOSPODARSTWACH INDYWIDUALNYCH PROWADZĄCYCH DZIAŁALNOŚĆ ROLNICZĄ (dok.)

Grupy obszarowe powierzchni użytków rolnych w ha	Ciągniki na 100 ha UR	Kombajny zbożowe na 100 ha upraw zbóż i rzepaku	Kombajny do zbioru buraków na 100 ha upraw buraków	Kombajny do zbioru ziemniaków	Kopaczki do zbioru ziemniaków	Sadzarki do ziemniaków
				na 100 ha upraw ziemniaków		
w sztukach						
10 - 15	12,5	5,9	22,5	34,6	70,7	84,3
15 - 20	10,3	6,1	23,5	37,9	59,5	74,2
20 i więcej	5,4	2,6	19,1	35,4	51,2	71,6

Dochody gospodarstw indywidualnych w województwie małopolskim pochodzą z różnych źródeł. Z **działalności rolniczej**, jako przeważającego dochodu gospodarstw indywidualnych, utrzymywało się tylko 13,6% małopolskich gospodarstw (w kraju wskaźnik ten wynosił przeciętnie 26,9%). Dało to województwu małopolskiemu 14 lokatę w Polsce. W rolnictwie małopolskim pracowało jednak aż 672,9 tys. osób w tym 660,4 tys. osób w gospodarstwach indywidualnych i dotyczyło to aż 13,0% wszystkich osób w kraju pracujących w rolnictwie.

Obok dochodów z działalności rolniczej gospodarstwa domowe uzyskiwały dochody z innych źródeł. Najwięcej gospodarstw domowych wykazało dochody pochodzące z emerytur i rent - odnotowano je w 163,5 tys. gospodarstw, dochody z pracy najemnej wykazało 154,3 tys. gospodarstw, dochody z działalności pozarolniczej stwierdzono w 31,0 tys. gospodarstw domowych, a dochody pochodzące z niezarobkowych źródeł utrzymania (poza emeryturą i rentą) 12,9 tys. gospodarstw. W województwie małopolskim stwierdzono najwyższy udział gospodarstw domowych, w których wystąpiły dochody z działalności pozarolniczej i pracy najemnej (po 15,0% wszystkich takich gospodarstw w Polsce i pierwsza lokata w kraju w zakresie obu cech). Trzecią lokatę w Polsce zajmujemy w zakresie udziału gospodarstw domowych, w których występują dochody z tytułu emerytur i rent (15,4% wszystkich takich gospodarstw w kraju) i dochodów z niezarobkowych źródeł utrzymania (11,8% gospodarstw w kraju).

Dla gospodarstw biorących udział w badaniu R-CzSR i prowadzących w dniu badania działalność rolniczą **ustalono typ rolniczy i wielkość ekonomiczną**. Najpierw na podstawie wyników badania ustalono rodzaje upraw oraz gatunki i grupy produkcyjno - użytkowe zwierząt. Następnie przemnożono liczbę hektarów i/lub liczbę zwierząt przez odpowiednią standardową nadwyżkę bezpośrednią (SGM), a po zsumowaniu wszystkich SGM uzyskano całkowity SGM dla gospodarstwa rolnego wyrażony w złotych. Przeliczono SGM na euro stosując przelicznik 1 euro = 3,974 zł. Całkowity SGM gospodarstwa wyrażony w euro podzielono przez 1200. Tak uzyskany wynik dostarczył informacji o wielkości ekonomicznej gospodarstwa rolnego w Europejskich Jednostkach Wielkości, czyli ESU.

Spośród 315,0 tys. gospodarstw rolnych, dla których określono w województwie małopolskim klasę wielkości ekonomicznej, aż 87,5% mieściło się w najniższej klasie 0 — < 2 ESU, czyli od 0 — < 9,5 tys. złotych. Dało to Małopolsce dopiero 14 lokatę w kraju przed województwem śląskim (89,6%) i podkarpackim (88,6%). Średni wskaźnik dla Polski w tej klasie ekonomicznej wyniósł 69,5%. W najwyższej klasie ekonomicznej, powyżej 100 ESU, czyli powyżej 476,9 tys. zł znalazło się w województwie małopolskim tylko 46 gospodarstw, zaledwie 0,01% spośród wszystkich prowadzących działalność rolniczą. W kraju w klasie tej stwierdzono łącznie 3,8 tys. gospodarstw, czyli 0,2% ogólnej liczby gospodarstw, dla których obliczono ESU.

Ponad 53% małopolskich gospodarstw rolnych należało do grupy gospodarstw specjalistycznych (w kraju 54,7%). Spośród gospodarstw prowadzących w województwie działalność rolniczą 24,9% specjalizowało się w uprawach polowych (w kraju 28,0%), 20,7% specjalizowało się w chowie zwierząt (w Polsce 18,9%), 4,7% specjalizowało się w uprawach trwałych (w kraju 5,7%), a 2,9% małopolskich gospodarstw specjalizowało się w uprawach ogrodniczych (w kraju 2,1%).